

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ἐπιμέλεια ἐκδόσεως

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ

μυθολογία

εἰσαγωγή, μετάφραση, σχόλια

Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

89

..Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ..

Κελένδερν, και γήμας Φαρνάκην τήν Μεγασόρου του
 182 Ὑριέων βασιλέως ἐγέννησε Κινύραν. Οὗτος ἐν Κύπρῳ,
 παραγετόμενος σὺν λαῷ, ἔκτισε Πάφον, γήμας δὲ ἐκεῖ Με-
 θάρμην, κόρην Πυγμαλῆωνος Κυπρίων βασιλέως. Ὁξύπο-
 ρον ἐγέννησε και Ἄδωνιν, πρὸς δὲ τούτοις θυγατέρας Ὀρ-
 σεδίην <καὶ> Λαογόρην και Βραισίαν. Αὗται δὲ διὰ
 183 μῆνιν Ἀφροδίτης ἀλλοτρίοις ἀνδράσι συνευαζόμεναι τὸν
 Ἄδωνις δὲ ἐτι παῖς ὢν
 Ἄρτεμιδος χόλω πληγείς ἐν θήρᾳ ὑπὸ σὸς ἀπέθανεν.
 Ἡοίοδος δὲ αὐτὸν Φοίνικος και Ἀλφειβοίας λέγει, Πα-
 νύσσις δὲ φησι Θεϊαντος βασιλέως Ἀσσυρίων, δε ἔσχε
 αὐτὴν ἐτίμα Ἰσχει τοῦ πατρὸς ἔρωτα, και συνεργὸν λα-
 184 βοῦσα τὴν τροφὸν ἀγνοοῦντι τῷ πατρὶ νύκτας δώδεκα
 ἐδίωκεν αὐτὴν ἢ δὲ περικαταλαμβανομένη θεοῖς ηὔξατο
 ἀφανῆς γενέσθαι. Θεοὶ δὲ κατοικτείραντες αὐτὴν εἰς δέν-
 δρον μετήλλαξαν, δ καλοῦσι σμύρναν. Δεκαμηνιαίῳ δὲ
 ὑστερον χρόνῳ τοῦ δένδρου ζαγέντος γεννηθῆναι τὸν λεγό-
 μενον Ἄδωνιν, ὃν Ἀφροδίτη διὰ κάλλος ἐτι νήπιον κρύφα
 185 θεῶν εἰς λάρνακα κρύψασα Περσεφόνη παρίστατο. Ἐκείνη

¹⁾ Κελένδερν Κιλικίας και Ἀργολίδος=Κλεανδρία Τροίας, ἐνθα ἀναφέρονται Κιλικίαι (Στρβ. 103. Ὀμ. Ἰλ. 397f)=Γερνθραὶ Λακωνικῆς και Kiliantira, Sohn des Kiliantira ἐν Kumuh = Κομαγηνῆ (Keil Bibl. 1,21,25)=Ἀκάλανδρος Θουρίων (Στρβ. 260).

²⁾ =Ἄδωνις (Βίων Εἰδ. 1, 1. 2 κλπ.), λ. οὐχὶ σημιτικῆ, προσημιτικῆ ἐκ τοῦ ἩΦάνδων(ις) (πρβλ. Καυίνδανα Ἰσαυρίας, Στεφ. 368) ἢ ΣΦάνδαν(ις)=Σανδάν θεός Κιλικίων, ἐκ θάμνου πορφυροῦ σάνδουκος (Λυδ. Μην. 3, 64) πρβλ. ἐτι σίβδη =ροιά και ρόα (Ἠσχ. 2, 46) και πόλις Κάριας (Στεφ. 563), πορφυρᾶ και αὕτη τοῦς καρπούς και τὰ

Κελένδερν, και ἀφού ἐνομφεῦθη τὴν Φαρνάκην, κόρην τοῦ
 βασιλέως τῶν Ὑριέων Μεγασάρου, ἐγέννησε τὸν Κινύραν.
 182. Αὐτὸς ἀφού ἐπήγε στήν Κύπρο μαζί με λαόν, ἔκτισε τὴν
 Πάφον, ἀφού δὲ ἐνομφεῦθη ἐκεῖ τὴν Μεθάρμην, κόρην τοῦ
 Πυγμαλῆωνος, βασιλέως τῶν Κυπρίων, ἐγέννησε τὸν Ὁξύ-
 πορον και τὸν Ἄδωνιν², ἐπὶ πλέον δὲ ἀπὸ αὐτοῦς θυγατέ-
 ρας τὴν Ὀρσεδίην, τὴ Λαογόρην και τὴ Βραισία. Αὐτὲς,
 ἐπειδὴ ἢ Ἀφροδίτη εἶχε θυμώσει ἐναντίον τους, συνευαι-
 μῶντο με ξένους ἀνδρες και ἀπέθαναν στήν Αἴγυπτο. 183. Ὁ
 δὲ Ἄδωνις ἐνθὺ ἀκόμε ἦτο ἔφηθος ἀπέθανε πληγῶθεις σὸ
 κυνήγι ἀπὸ κάπρον, ἐπειδὴ ἢ Ἄρτεμις εἶχεν ὀργισθῆ και
 αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἡοίοδος τὸν λέγει υἱὸν τοῦ Φοίνικος και τῆς
 Ἀλφειβοίας, ὃ δὲ Πανύσσις (ποιοητὴς ἀπὸ τὴν Ἀλικαρ-
 νασσὸν τῆς Μ. Ἀσίας) τὸν λέγει υἱὸν τοῦ Θεϊαντος, βασι-
 λέως τῶν Ἀσσυρίων (Συρίων), ὅστις ἀπέκτησε μιὰ κόρην,
 τὴ Σμύρνα. Αὐτὴ ἀπὸ ὀργῆ τῆς Ἀφροδίτης (ἐπειδὴ δὲν τὴν
 ἐτιμοῦσε διόλου τὴ θεὰ) ἐρωτεύθη με τὸν πατέρα της και με
 τὴν συνέργεια τῆς τροφῆς του συνευρέθη με τὸν πατέρα της
 δώδεκα νύκτες ἐν ἀγνοία του. 184. Αὐτὸς ὅμως, ὅταν ἀντε-
 λήφθη τὸ πρᾶγμα, καθ' ἣν στιγμήν ἐπρόκειτο νὰ τὴν πιάσῃ,
 γούσε και αὐτὴ, καθ' ἣν στιγμήν ἐπρόκειτο νὰ τὴν πιάσῃ,
 εὐχῆθηθε στοὺς θεοὺς νὰ χαθῆ ἀπὸ τὸν κόσμο. Οἱ δὲ θεοί,
 ἐπειδὴ τὴν ἐλυπήθησαν, τὴν μετεμόρφωσαν εἰς τὸ δένδρον
 ποῦ λέγεται σμύρνα³. Ὑστερα δὲ ἀπὸ δέκα μῆνες, τὸ δέν-
 δρον διεράγη και ἐγεννήθη ὃ καλούμενος Ἄδωνις, τὸν ὅποιον
 ἢ Ἀφροδίτη ἀπὸ τὴν εὐμορφιά του τὸν ἄρπαξε, ὅταν ἦτο
 ἀκόμε νήπιος, κρυφὰ ἀπὸ τοὺς θεοὺς και ἀφού τὸν ἔκρυψε σὲ
 μιὰ θήκη τὸν παρακατέθεσε στήν Περσεφόνη (βασιλισσα τοῦ

ἄνθη, πρβλ. λυκιακὸν Kbidaz βασιλεύς. Τὸ δὲ ὄνομα Tamuz ἔδρ.,
 Domuri bab., προήλθεν ἐκ τῆς ἀρχαίας τουρκ. λέξεως Tonguz (και
 Tonuz Domuz)=χοῖρος,=ἔλλην. Δάμυρος, Δαμασὴν, Θεμισίων, κλπ.,
 πατὴρ αὐτοῦ εἶναι ὃ Kuthar (Melit. Apol. 5=IX, 504 Ott.) =κά-
 θυρος, κάπρος (Ἠσχ. 2, 403)=Κύθηρος, Κύθηρα.

³⁾ Πρβλ. τὰ ἀνωτέρω ἐν σημ. 2 σελ. 295 σημειωθέντα και προση-
 μετέον τὸ ὄνομα Σμύρνον (=Σμαρσία Ἰουδαίας) οὕτω ὀνομασθεῖσα ἐκ
 τοῦ κτίστου αὐτῆς (Βασιλ. 1, 16. 24), οὕτω δὲ φέρεται και ἐν τοῖς
 σημιτικῶσι.

δὲ ὡς ἐθεάσατο, οὐκ ἀπέδιδον. Κρίσεως δὲ ἐπὶ Διὸς γενομένης εἰς τρεῖς μοῖρας διηρέθη ὁ ἐνιαυτός, καὶ μίαν μὲν παρ' ἑαυτῷ μένειν τὸν Ἄδωνιν, μίαν δὲ παρὰ Περσεφόνην προσέταξε, τὴν δὲ εἰτέραν παρ' Ἀφροδίτην· ὁ δὲ Ἄδωνις ταύτην προσέειπε καὶ τὴν ἰδίαν μοῖραν. Ὑστερον δὲ θηροῦν Ἄδωνις ὑπὸ σὸς πληγῆς ἀπέθανε.

186 Κέκροπος δὲ ἀποθανόντιος Κραναὸς <ἐβασίλευσεν> αὐτόχθων ὢν, ἐφ' οὗ τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος λέγεται κατακλυσμὸν γενέσθαι. Οὗτος γήμας ἐκ Λακεδαιμόνος Πεδιάδα τὴν Μύνητος ἐγέννησε Κρανάην καὶ Κραναίχμην καὶ Ἀτθίδα, ἧς ἀποθανούσης ἐτι παρθένου τὴν χώραν Κραναὸς Ἀτθίδα προσηγόρευσε.

187 Κραναὸν δὲ ἐκβαλὼν Ἄμφικτύων ἐβασίλευσε· τοῦτον ἐνιοὶ μὲν Δευκαλίωνος, ἐνιοὶ δὲ αὐτόχθονα λέγουσι. Βασίλευσαντα δὲ αὐτὸν εἴη δώδεκα Ἐριχθόνιος ἐκβάλλει. Τοῦτον οἱ μὲν Ἥφαιστον καὶ τῆς Κραναοῦ θυγατρὸς Ἀτθίδος εἶναι λέγουσιν, οἱ δὲ Ἥφαιστον καὶ Ἀθηνᾶς, οὕτως·

188 Ἀθηνᾶ παρεγένετο πρὸς Ἥφαιστον, ὅπλα κατασκευάσαι θέλουσα. Ὁ δὲ ἐγκαταλειμμένος ὑπὸ Ἀφροδίτης εἰς ἐπιθυμίαν ὤλισθε τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ διώκειν αὐτὴν ἤρξατο· ἡ δὲ ἔφευγεν. Ὡς δὲ ἐγγὺς αὐτῆς ἐγένετο πολλῇ ἀνάγκῃ (ἦν γὰρ χωλός), ἐπειρᾶτο συνελθεῖν. Ἡ δὲ ὡς σώφρων καὶ

¹⁾ Ἐν σελ. 303 σημ. 2 ἐσημειώσαμεν μίαν περίεργον δίκην μὲ δικαστὰς θεοῦς, δίκην τὴν ὅποια ἄνθρωποι δικασταὶ θά ἠσχύνοντο νὰ ἐκδικάσουν ὑπὸ τοῦς ἑρως ἐκείνου. Ἡδὴ, βλέπομεν ἐτέραν, οὐχ ἦττον αἰσχρὰν δίκην. Ὁ κορυφαῖος τῶν θεῶν Ζεὺς δικάζει μεταξὺ τῆς Ἀφροδίτης (συζύγου τοῦ θεοῦ Ἥφαιστον) καὶ τῆς Περσεφόνης (συζύγου τοῦ θεοῦ Πλούτωνος, ἀδελφοῦ του). Ἀντικείμενον εἶναι, ποῖα θὰ ἔχη τὸν μοιχὸν ἐραστὴν καὶ ἀντὶ νὰ ἐκδιώξη ἀπτόμως τὰς δύο μοιχαλίδας, αἱ ὅποια ἐτόλμησαν νὰ φέρουν ἀναιδῶς τοιαύτην δίκην ἀνήθικον ἐνώπιόν του, οὗτος ἀναγνωρίζει τὴν κατάστασιν καὶ ἐπισημοποιεῖ τὴν μοιχείαν, διαμοιράζων τὸν χρόνον τοῦ ἐραστοῦ μεταξὺ τῶν δύο γυναικῶν. Τί θὰ ἔλεγον ἄρά γε οἱ ἀτυχεῖς θεοὶ οὕζυγοι ἂν ἦσαν παρόντες εἰς τὴν δίκην!

Ἀθηνᾶ. 185. Ἀλλὰ αὐτὴ (ἡ Περσεφόνη) ἄμα τὸν εἶδε (τόσον ὠραῖον) δὲν τῆς τὸν ἀπέδιδε (ἦταν ἐμεγάλωσε). Ὅταν λοιπὸν ἔγινε δίκη ἐνώπιον τοῦ Διός, διηρέθη ὁ χρόνος σὲ τρία μέρη. ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓνα μέρος διετέλεθη νὰ μένη ὁ Ἄδωνις ἐπὶ τοῦ, τὸ ἄλλο μέρος νὰ μένη κοντὰ στὴν Περσεφόνην καὶ τὸ τελευταῖο κοντὰ στὴν Ἀφροδίτην. Ὁ δὲ Ἄδωνις παρεχώρησεν εἰς αὐτὴν (τὴν Ἀφροδίτην) καὶ τὸ ἰδικὸν του μερῖδιον. Ἀργότερα δὲ ἐνώ ἐκυνηγοῦσεν ὁ Ἄδωνις ἐπληγῆθη ἀπὸ ἓνα κάπρον καὶ ἐφρονεῦθη.

186. Ἀφοῦ δὲ ἀπέθανεν ὁ Κέκροψ, ἐβασίλευσεν ὁ Κραναός, ποῦ ἦτο αὐτόχθων (γεννημένος ἀπὸ τῆ γῆ). ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι ἔγινε ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός. Αὐτὸς ἐνυμφεῦθη τὴν Πεδιάδα, κόρη τοῦ Μύνητος ἀπὸ τῆς Λακωνίας καὶ ἐγέννησε τὴν Κρανάην, τὴν Κραναίχμην καὶ τὴν Ἀτθίδα, ἡ ὅποια ἀπέθανε παρθένος ἀκόμη, καὶ ἀπὸ αὐτὴν ὁ Κραναὸς ὠνόμασε τὴν χώραν Ἀτθίδα.

187. Ἀφοῦ δὲ ἔδιωξε ἀπὸ τὸν θρόνον (καὶ ἐξώρισε) τὸν Κραναὸν ὁ Ἄμφικτύωνας ἔγινε αὐτὸς βασιλιάς· αὐτὸν μερικοὶ μὲν τὸν λέγουσιν υἱὸν τοῦ Δευκαλίωνα, ἄλλοι δὲ τὸν λέγουσιν αὐτόχθονα (γῆγενῆ). Ἀφοῦ δὲ ἐβασίλευσε δώδεκα χρόνια τὸν ἔδιωξε ὁ Ἐριχθόνιος. Αὐτὸς ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι νὰ τὸν ἔδιωξε ὁ Ἥφαιστος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ὡς ἐξῆς:

188. Ἡ Ἀθηνᾶ ἦλθε στὸν Ἥφαιστον θέλουσα νὰ φτιάσῃ ὅπλα. Αὐτὸς δὲ, ποῦ τὸν εἶχεν ἀφήσει (ἡ γυναῖκα του) Ἀφροδίτη, περιέπεσε ἀσυναισθήτως εἰς ἐπιθυμίαν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἄρχισε νὰ τὴν κυνηγᾷ· ἐκεῖνη δὲ ἔφευγε. Ὅταν δὲ καὶ ἄρχισε κοντὰ τῆς κατόπιν πολλῶν κόπων (γιατὶ ἦτο κουφός), ἐπροσπαθοῦσε νὰ συνουσιασθῇ μαζί της. Ἐκεῖνη δὲ, ὡς φρόνιμη καὶ παρθένος ποῦ ἦτο δὲν τὸ ἀνέχθηκε

²⁾ Πρὸλ. τὸν Μύνητα ἀπὸ τὴν Λυρνησσὸν πλησίον τῆς Τροίας (*Ὁμ. Ἰλ. Β, 690 - 2).

³⁾ Τὸ χωρίον τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ καὶ ἄλλως πως, κάπως δηλαδὴ σκανδαλωδέστερον, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν. Ἄριστα χωλὸς οἶφει (Pargoem. Graec. 125 καὶ 165), ἦτις εἰρηται καὶ ἐν τῇ πλουσίᾳ νοελληνικῇ βωμολοχίᾳ καὶ τὴν ὅποιαν προτιμῶμεν νὰ μὴ πεκραθέσωμεν ἐνταῦθα.